

Μέσω Λονδίνου, με αναμονή δύο περίπου ωρών στο Χίθροου, ο Φίλιππος έφτασε στο Εδιμβούργο. Το συνέδριο θα πραγματοποιούνταν στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, και, σύμφωνα με το πρόγραμμα, ο Φίλιππος θα μιλούσε τη δεύτερη μέρα του συνεδρίου. Θα γίνονταν είκοσι παράλληλες συνεδρίες την ίδια ώρα, ομιλίες δηλαδή σχετικά με διαφορετικά αντικείμενα της Επιχειρησιακής Έρευνας σε είκοσι διαφορετικές αίθουσες. Άλλες ήταν πιο μικρές κι άλλες ήταν ευρύχωρα αμφιθέατρα του πανεπιστημίου. Την πρώτη μέρα πήγε στην αίθουσα 12 όπου θα μιλούσε για να κάνει μια αναγνώριση του χώρου. Πού κάθεται ο ομιλητής, πόσους συνέδρους χωράει η αίθουσα και άλλες τέτοιες λεπτομέρειες. Σε κάποιες παρουσιάσεις που παρακολούθησε είδε να κολλάνε τον ομιλητή στον τοίχο και άρχισε να φτύνει τον κόρφο του. Κάποιος μάλιστα από το ακροατήριο έκανε ερωτήσεις σε όλους τους ομιλητές με μια χροιά ειρωνείας στη φωνή του, σαν να υποτιμούσε εντελώς τις εργασίες τους. Αργότερα ο Φίλιππος έμαθε ότι αυτός ήταν ένας Άγγλος καθηγητής ονόματι Στιούαρτσον, όχι τόσο γνωστός για τις εργασίες του, όσο μάλλον για τα πικρόχολα σχόλιά του.

Τη δεύτερη μέρα θα μιλούσε ο Φίλιππος στην απογευματινή συνεδρία. Σηκώθηκε νωρίς, έκανε μια τελευταία

πρόβα στο δωμάτιο του ξενοδοχείου κι έφυγε για το πανεπιστήμιο. Στις πρωινές συνεδρίες είδε και διάφορους Έλληνες συναδέλφους του που είχε συναντήσει σε συνέδρια στην Ελλάδα. Μετά τον απογευματινό καφέ πήγε γρήγορα στην αίθουσα 12 όπου θα γινόταν η συνεδρία του. Εκεί έδωσε το CD με το αρχείο της παρουσίασής του στον νεαρό που είχε αναλάβει την τεχνική υποστήριξη της αίθουσας. Κάτι του είπε ο νεαρός στα σκοτσέζικα, αλλά ο Φίλιππος δεν το έπιασε με την πρώτη. Δεν ήταν εύκολο άλλωστε να καταλάβεις έναν Σκοτσέζο που μιλάει γρήγορα. Έπειτα από ένα «Sorry?» του Φίλιππου ο νεαρός επανέλαβε την ερώτηση, στα αγγλικά αυτήν τη φορά, και ο Φίλιππος κατάλαβε ότι τον ρωτούσε ποια ήταν η σειρά του ανάμεσα στους ομιλητές της συνεδρίας. Ο Φίλιππος θα μιλούσε τρίτος στη σειρά.

Η συνεδρία ξεκίνησε στην ώρα της. Τελείωσε ο πρώτος ομιλητής στο καθιερωμένο εικοσάλεπτο, του έκαναν δυο τρεις ερωτήσεις και κάθισε, αφού εισέπραξε το συνηθισμένο χειροκρότημα από το ακροατήριο. Ο δεύτερος ομιλητής ήταν ένας Κινέζος, που, αν και μιλούσε αγγλικά, ο Φίλιππος καταλάβαινε το τριάντα τοις εκατό αυτών που έλεγε. Το ίδιο μάλλον και το υπόλοιπο ακροατήριο. Όσο ο Κινέζος πλησίαζε προς το τέλος της ομιλίας του, τόσο η αγωνία του Φίλιππου κορυφωνόταν. Ήταν ο επόμενος. Τότε θυμήθηκε τα λόγια του Λουκά:

Άλλο η προπόνηση, άλλο οι αγώνες...

Και άλλη η αγωνία..., είπε από μέσα του.

Στα τελευταία λεπτά της παρουσίασης του Κινέζου ο Φίλιππος ήταν εκεί σωματικά, αλλά το μυαλό του ταξίδευε αλλού. Πώς θα ήθελε να μπορούσε να αποδράσει ή να γίνει μια διακοπή ρεύματος και να ματαιωθούν οι επόμενες

ομιλίες... Η καρδιά του, όσο τα λεπτά περνούσαν, χτυπούσε όλο και πιο δυνατά.

Και να μην έχεις άγχος. Να έχεις πάντα στον νου σου ότι αυτά που θα πεις τα ξέρεις καλύτερα απ' οποιονδήποτε μέσα στην αίθουσα! – θυμήθηκε για παρηγοριά τα λόγια της Διακάκη.

Εκείνη τη στιγμή έτριξε η πόρτα, και ο Φίλιππος γύρισε να κοιτάξει. Είδε έντρομος να μπαίνει στην αίθουσα ο Στιούαρτσον. Αυτός μας έλειπε..., σκέφτηκε.

Το άγχος είναι μέχρι ν' αρχίσει ο αγώνας. Μετά τα ξεχνάς όλα... – προσπάθησε να παρηγορηθεί σκεπτόμενος τα λόγια του Λουκά, όπως του τα είχε πει καμιά δεκαπενταριά χρόνια πριν.

Το χλιαρό χειροκρότημα που σήμανε τη λήξη της παρουσίας του Κινέζου τον ξύπνησε. Ήταν η σειρά του τώρα. Έβαλε το χέρι στην τσέπη του σακακιού του κι έσφιξε το περιεχόμενο στην παλάμη του.

«Next is Mr Rolanis...»* άρχισε να λέει ο πρόεδρος της συνεδρίας, περιγράφοντας τα χαρακτηριστικά της επόμενης παρουσίας.

Ο Φίλιππος σηκώθηκε βιαστικά για να πάει στο βήμα. Πέρασε μπροστά από μια συμπαθητική κοπέλα που καθόταν στην ίδια σειρά με κείνον, μερικές θέσεις στα αριστερά του. Όπως περνούσε από δίπλα της, η κοπέλα τού χάρισε ένα ενθαρρυντικό χαμόγελο. Πόσο ανάγκη το είχε εκείνη τη στιγμή...

---

* Ο επόμενος ομιλητής είναι ο κύριος Ρολάνης... (Σ.τ.Ε.)

Την ίδια ώρα, αρκετά νοτιότερα, ο Λουκάς κολυμπούσε στο σπριντ για την μπάλα στη Φλωρεντία. Ξεκινούσε το τρίτο επτάλεπτο του αγώνα με τη Γερμανία για το Πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα, και το σκορ ήταν 4-4. Ο νικητής του παιχνιδιού έπαιρνε τη δεύτερη θέση του ομίλου και την πρόκριση για την οκτάδα. Έμεναν δύο ακόμα επτάλεπτα αγωνίας. Οι πεισματάρηδες Γερμανοί είχαν καταφέρει να φέρουν το ματς στα μέτρα τους. Με έναν συντηρητικό ρυθμό στο παιχνίδι και καλό ποσοστό επιτυχίας στον παίκτη παραπάνω δεν άφηναν την Ελλάδα να ξεφύγει στο σκορ. Ο Λουκάς και οι συμπαίκτες του είχαν μπει στον αγώνα με τον αέρα του φαβορί, καθώς οι Γερμανοί είχαν κάνει σημαντική ανανέωση στην εθνική τους ομάδα και είχαν χάσει με αρκετά γκολ από τους Ρώσους, που είχαν καταλάβει την πρώτη θέση του ομίλου. Όμως στα δύο πρώτα επτάλεπτα οι Γερμανοί αποδεικνύονταν πολύ σκληρά καρύδια. Η αγωνία και το άγχος είχαν αρχίσει να κάνουν έντονη την παρουσία τους. Το απόγευμα δε θα ήταν τόσο εύκολο όσο νόμιζαν...

* * *

Ο Φίλιππος στο Εδιμβούργο ήταν ήδη στο βήμα και άρχιζε την ομιλία του. Κομπιάζοντας στην αρχή, στη συνέχεια όμως βρίσκοντας τον ρυθμό του. Διαπίστωσε τελικά ότι τα αγγλικά δεν είναι πρόβλημα, μιας και λόγω της βιβλιογραφίας η ορολογία του ήταν πολύ πιο οικεία στα αγγλικά παρά στα ελληνικά. Εξάλλου στις πρόβες είχε προνοήσει να μάθει τυχόν εκφράσεις ή λέξεις που δεν του έρχονταν τόσο αυθόρμητα και που θα έπρεπε να τις χρησιμοποιήσει στην παρουσίαση. Είχε ξεχάσει αγωνίες και άγχη και είχε

παρασυρθεί από τη δίνη του πώς να εξηγήσει καλύτερα αυτά που έδειχνε στις διαφάνειες. Είχε παρασυρθεί τόσο πολύ, που, όταν ο πρόεδρος του έκανε νόημα ότι είχε δύο λεπτά ακόμα για να ολοκληρώσει, πανικοβλήθηκε, γιατί του έμεναν ακόμα πέντ' έξι διαφάνειες. Πώς διάολο τα έλεγε όλα άνετα στις πρόβες μέσα σε είκοσι λεπτά; Άρχισε λοιπόν να επιταχύνει, αυτοσχεδιάζοντας εκείνη τη στιγμή σχετικά με το τι άξιζε να αναφερθεί και τι έπρεπε να περάσει στα γρήγορα. Τελείωσε και με τα συμπεράσματα κι έφτασε στην πολυπόθητη τελευταία διαφάνεια, που έλεγε το καθιερωμένο «Thank you for your attention».* Εισέπραξε ένα μάλλον χλιαρό χειροκρότημα από το ακροατήριο, αλλά πάντως πιο θερμό από κείνο που εισέπραξε ο Κινέζος. Ίσως εκτίμησαν το γεγονός ότι σ' αυτή την ομιλία καταλάβαιναν τουλάχιστον τον ομιλητή.

Τώρα όμως ήταν το δύσκολο δεύτερο ημίχρονο. Η ώρα των ερωτήσεων. Ένα πεντάλεπτο που θα μπορούσε να καταστρέψει ό,τι είχε χτίσει με την παρουσίαση αν τον κόλλαγε κάποιος στον τοίχο. Ασυναίσθητα ο Φίλιππος έψαξε να βρει στην αίθουσα τον Στιούαρτσον. Δυστυχώς, ήταν ακόμα εκεί, και μάλιστα σήκωνε το χέρι του για να υποβάλει ερώτηση...

* * *

Στη Φλωρεντία το παιχνίδι είχε μπει στο τελευταίο λεπτό. Είκοσι οκτώ δευτερόλεπτα πριν από τη λήξη ο Γερμανός προπονητής έχει πάρει ταϊμάουτ, ενώ το σκορ είναι ισόπαλο 7-7 και η ομάδα του θα έπαιζε με παίκτη παραπάνω.

---

* Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας. (Σ.τ.Ε.)

Τους έδινε τις οδηγίες για την πιο κρίσιμη φάση του αγώνα. Με ένα γκολ σ' αυτήν τη φάση η προοπτική της επιτυχίας και της εισόδου στην οκτάδα ήταν πολύ κοντά για τους Γερμανούς. Στο ελληνικό στρατόπεδο αντίθετα η προοπτική της ήττας είχε αρχίσει να αιωρείται επάνω από τα κεφάλια τους. Η ισοπαλία τούς ήταν αρκετή για να τερματίσουν δεύτεροι στον όμιλο, αλλά οι Γερμανοί, με ένα ποσοστό επιτυχίας ογδόντα τοις εκατό στον παίκτη παραπάνω, έδειχναν να έχουν τις λύσεις. Ο Λιοσηφίδης ζητούσε από τους παίκτες πάθος στην τελευταία κρίσιμη άμυνα του παιχνιδιού. Τα συστήματα είναι περιττά, είπε, αν δεν παίξουν με καρδιά, αν δεν τα δώσουν όλα σ' αυτά τα τελευταία είκοσι οκτώ δευτερόλεπτα.

* * *

Στο Εδιμβούργο ο πρόεδρος έδωσε τον λόγο στον Στιούαρτσον, ο οποίος είπε με το γνωστό υπεροπτικό του ύφος στον Φίλιππο, που είχε τεντώσει τα αυτιά του για να ακούσει την ερώτηση:

«Αυτά που μας δείξατε μπορούν να έχουν εφαρμογή σε πραγματικό πρόβλημα ή είναι ένα ακόμα μοντέλο για “παιδικά” προβλήματα, με τα οποία συνήθως ασχολούνται ακόμα και σήμερα οι μαθητευόμενοι επιχειρησιακοί ερευνητές;» ρώτησε με στόμφο, τονίζοντας τις λέξεις με την οξφορδιανή προφορά του.

Μόλις ολοκλήρωσε την ερώτησή του, κάποιοι ψίθυροι ακούστηκαν στην αίθουσα. Αν ήθελε να απαξιώσει τη δουλειά του Φίλιππου, το είχε καταφέρει με μία πρόταση.

Ο Φίλιππος δεν περίμενε μια τέτοια ερώτηση, ιδιαίτερα έτσι όπως ήταν διατυπωμένη. Απάντησε κάπως αμήχανα